

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/40/2007

PRACA POLAKÓW ZA GRANICĄ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

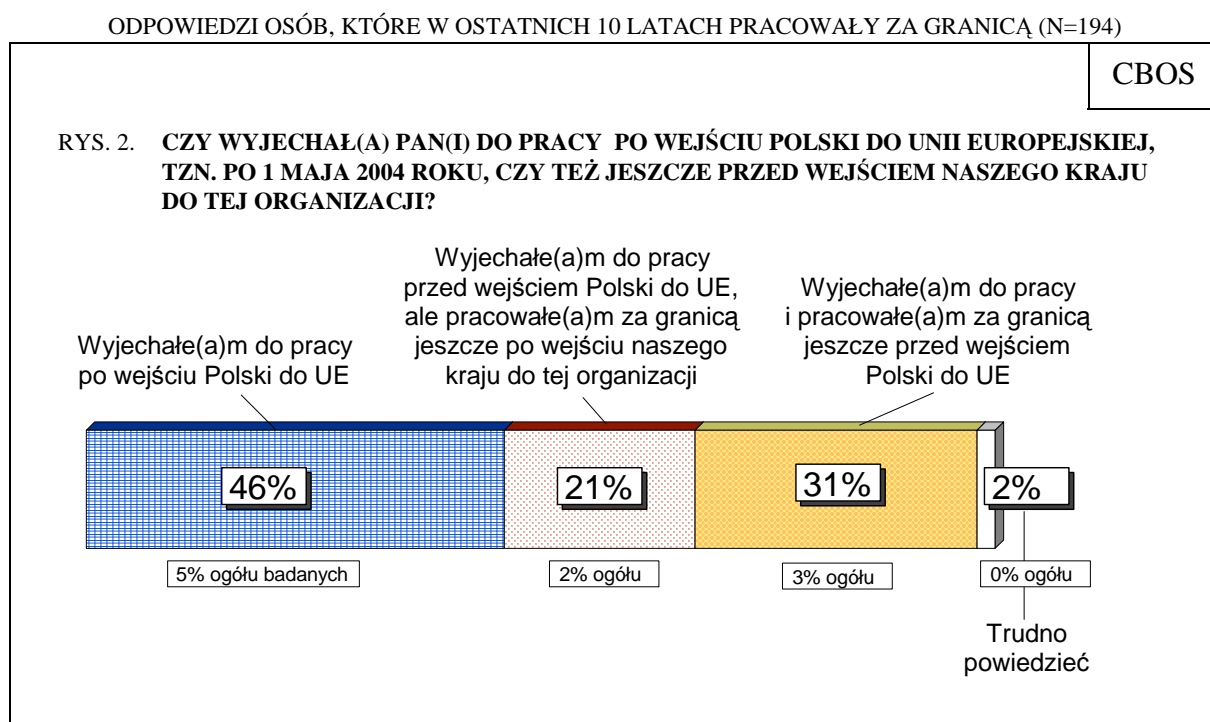
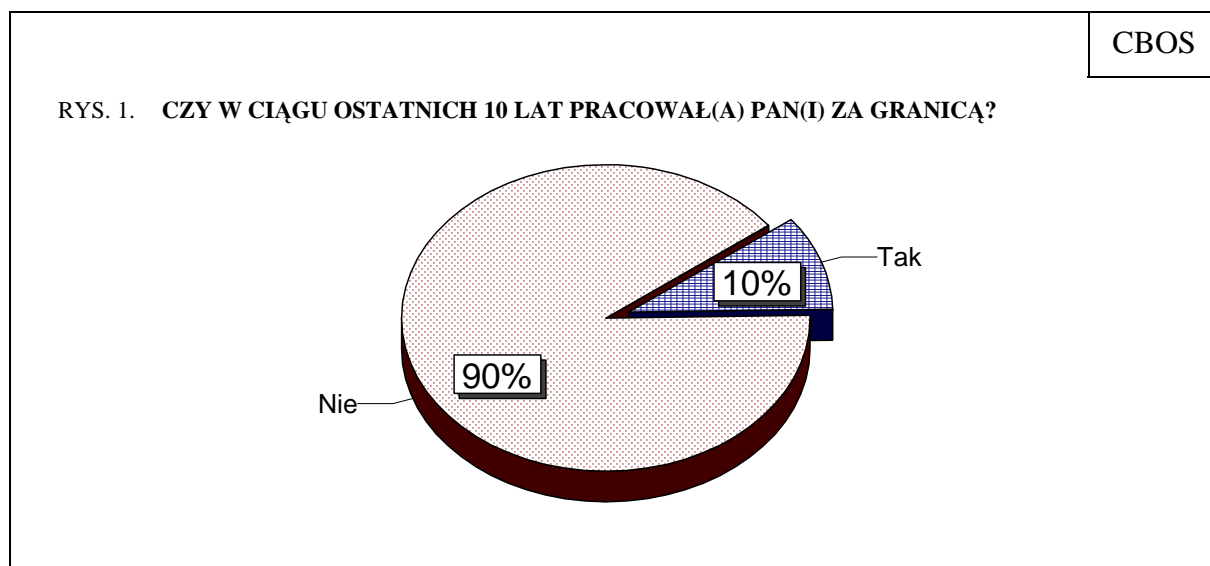
Kwestią emigracji zarobkowej Polaków zajmowaliśmy się w ostatnich latach kilkakrotnie. Tym razem podjęliśmy próbę oszacowania liczby tych, którzy pracowali w ciągu ostatnich 10 lat za granicą. W dwóch kolejnych tegorocznych badaniach pytaliśmy naszych respondentów o to, czy w ostatnich latach podejmowali pracę za granicą. Informacje dotyczące Polaków pracujących w przeszłości poza granicami kraju chcieliśmy uzupełnić o dane dotyczące osób obecnie tam zatrudnionych. Uzyskanie takich informacji umożliwia nam sposób doboru respondentów, a więc rodzaj próby, na której realizowane są nasze comiesięczne sondaże. Osoby do badania są losowane imiennie z operatu PESEL. Część spośród tych, które zostały wylosowane, z różnych powodów nie chce lub nie może uczestniczyć w badaniu. Wśród nich znajdują się osoby, które nie mogły wziąć w nim udziału z powodu wyjazdu do pracy za granicę. Ich odsetek oszacowaliśmy na podstawie informacji od tych, których zastaliśmy w miejscu zameldowania wylosowanej osoby. Aby uzyskać bardziej miarodajne informacje, badanie przeprowadziliśmy dwukrotnie – w styczniu i w lutym¹, a uzyskane dane zagregowaliśmy w jeden zbiór i opracowaliśmy je łącznie.

PRACUJĄCY ZA GRANICĄ W CIĄGU OSTATNICH 10 LAT

Co dziesiąty dorosły Polak deklaruje, że w ciągu ostatnich 10 lat podejmował pracę za granicą. Najczęściej miało to miejsce w okresie, kiedy Polska była już członkiem Unii Europejskiej, a więc po 1 maja 2004 roku – 46% osób z tej grupy (5% ogółu badanych) deklaruje, że wyjechało do pracy już po akcesji, a 21% (2% ogółu) – jeszcze przed nią, ale kontynuowało pracę po przystąpieniu naszego kraju do UE. Niemal jedna trzecia (31%, 3% ogółu) pracowała za granicą, ale jeszcze przed 1 maja 2004 roku. Biorąc pod uwagę,

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (200), 12–15 stycznia 2007 roku, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=922); badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (201), 2–5 lutego 2007 roku, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=931).

że 1% badanej próby odpowiada 280 tys. osób w całej dorosłej populacji Polski, można powiedzieć, że w ciągu ostatnich 10 lat pracowało za granicą co najmniej 2 mln 800 tys. obywateli naszego kraju (nie licząc tych, którzy obecnie przebywają na obczyźnie). **Po wejściu Polski do Unii Europejskiej, a więc w ciągu ostatnich niespełna 3 lat liczba Polaków pracujących za granicą sięgnęła niemal 2 milionów.**

Zatrudnienie za granicą w ciągu ostatnich 10 lat dwukrotnie częściej deklarują mężczyźni (14%) niż kobiety (7%). Stosunkowo niedawne zarobkowanie poza granicami kraju mają za sobą głównie ludzie poniżej 45 roku życia. Osoby mające od 25 do 44 lat rozpoczynały pracę za granicą na ogół jeszcze przed 1 maja 2004 roku, rzadziej – po rozszerzeniu Unii Europejskiej (ogółem w ciągu ostatnich 10 lat za granicą pracowało 18% badanych w wieku 25–34 lata i 17% mających od 35 do 44 lat). Najmłodszy respondenci (do 24 roku życia) wyjeżdżali do pracy z reguły już po wejściu Polski do Unii (12%), tylko nieliczni z tej grupy (2%) – wcześniej. Podobnie w ciągu ostatnich 10 lat za granicą pracowało ogółem 15% uczniów i studentów, przy czym niemal wszyscy z nich (14%) wyjechali już po akcesji.

Istotnym czynnikiem wpływającym na podejmowanie pracy za granicą jest wykształcenie. Wśród osób z wykształceniem podstawowym doświadczenia takie mają nieliczni (2%), natomiast w pozostałych grupach wyróżnionych ze względu na poziom wykształcenia odsetek deklarujących pracę za granicą jest zbliżony i sięga kilkunastu procent (13%–15%). Znikomy odsetek pracujących za granicą wśród najslabiej wykształconych tylko po części wynika stąd, że osób z wykształceniem podstawowym jest proporcjonalnie najwięcej wśród najstarszych respondentów. Okazuje się bowiem, że wśród ankietowanych do 44 roku życia, najliczniej pracujących w ostatnich latach za granicą, poziom wykształcenia również odgrywa istotną rolę. W tej grupie wiekowej pracę za granicą ma za sobą tylko 6% badanych z wykształceniem podstawowym. W pozostałych kategoriach wyróżnionych ze względu na wykształcenie odsetek ten jest znacząco wyższy. Zróżnicowanie to świadczy o tym, że niski poziom wykształcenia stanowi barierę ograniczającą możliwości znalezienia pracy za granicą.

Tabela 1

ODPOWIEDZI OSÓB DO 44 ROKU ŻYCIA		
Wykształcenie	Czy w ciągu ostatnich 10 lat pracował(a) Pan(i) za granicą?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Podstawowe	6	94
Zasadnicze zawodowe	17	83
Średnie	18	82
Wyższe	22	78

Spośród grup społeczno-zawodowych zatrudnienie za granicą znajdowali w ostatnich latach najczęściej przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (15%, choć większość osób z tej grupy pracowała jeszcze przed integracją naszego kraju z UE), właściciele firm (16%) oraz robotnicy wykwalifikowani (17%). Pracę za granicą ma za sobą także znaczna część bezrobotnych (ogółem 18%).

Najwięcej osób wyjeżdżało za granicę do pracy z województw opolskiego i zachodniopomorskiego, a w dalszej kolejności – z lubelskiego, dolnośląskiego oraz podkarpackiego. Stosunkowo najrzadziej pracowali za granicą mieszkańcy województw: warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego oraz śląskiego.

		CBOS
Województwa		Odsetki osób, które w ciągu ostatnich 10 lat pracowały za granicą
	Ogółem	10
Opolskie		16
Zachodniopomorskie		16
Lubelskie		15
Dolnośląskie		14
Podkarpackie		13
Świętokrzyskie		12
Lubuskie		12
Podlaskie		12
Kujawsko-pomorskie		12
Małopolskie		11
Wielkopolskie		9
Pomorskie		9
Łódzkie		8
Śląskie		7
Mazowieckie		7
Warmińsko-mazurskie		6

Badani, którzy w ciągu ostatnich 10 lat pracowali za granicą, deklarują, że znaleźli zatrudnienie przede wszystkim w Niemczech. Stosunkowo dużo osób pracowało w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Holandii, Włoszech oraz we Francji.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE W OSTATNICH 10 LATACH PRACOWAŁY ZA GRANICĄ (N=194)

		CBOS
W którym kraju lub w których krajach Pan(i) pracował(a)?		
Niemcy		55%
Wielka Brytania		12%
Stany Zjednoczone		8%
Holandia		7%
Włochy		6%
Francja		6%
Austria		4%
Czechy		4%
Belgia		4%
Hiszpania		3%
Szwecja		2%
Cypr		2%
Irlandia		2%
Norwegia		1%
Szwajcaria		1%
Dania		1%
Łotwa		1%
Luksemburg		1%
Węgry		1%
Grecja		1%
Inne państwo		11%

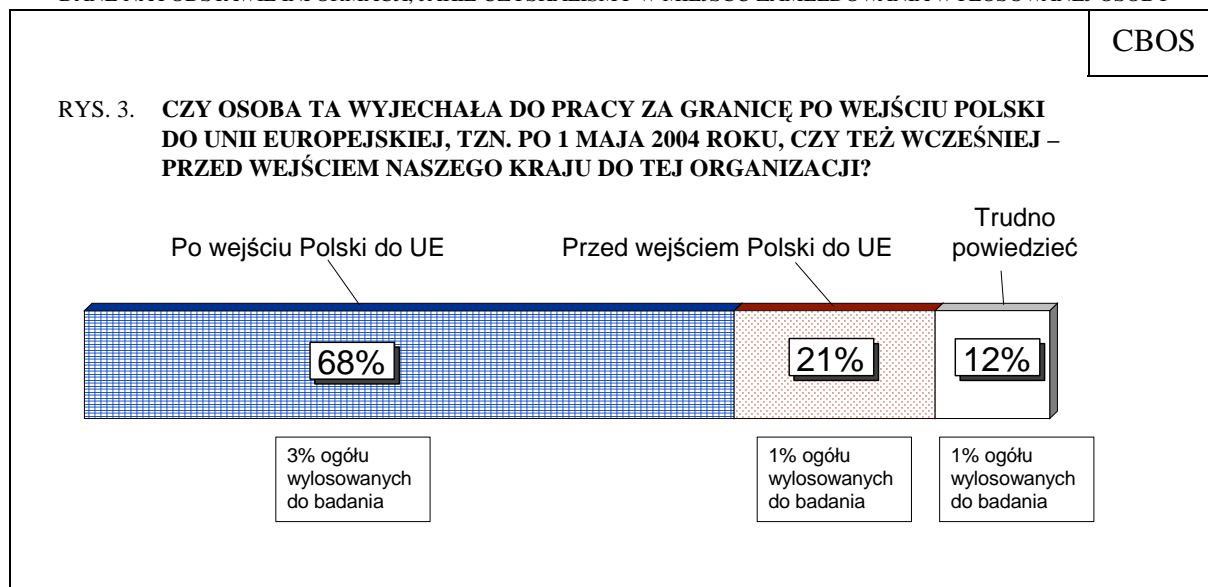
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jeden kraj, w którym pracowali

OBECNIE PRACUJĄCY ZA GRANICĄ

Na podstawie informacji o osobach, z którymi nie udało nam się przeprowadzić wywiadu, można przyjąć, że obecnie pracuje za granicą co najmniej 4% dorosłych Polaków zameldowanych w naszym kraju². **Oznaczałoby to, że obecnie pracuje za granicą lub też poszukuje pracy co najmniej 1 mln 120 tys. dorosłych Polaków.** Większość z nich wyjechała już po 1 maja 2004 roku.

² Nasze szacunki są prawdopodobnie nieco zaniżone, ponieważ nie o wszystkich nieobecnych wylosowanych do badania uzyskaliśmy informacje na temat miejsca ich pobytu. W części przypadków pod wskazanym w próbie adresem nie można było z nikim się skontaktować. Niektóre z zameldowanych tam osób także mogły wyjechać do pracy za granicę (część z nich z rodziną).

DANE NA PODSTAWIE INFORMACJI, JAKIE UZYSKALIŚMY W MIEJSCU ZAMELDOWANIA WYLOSOWANEJ OSOBY

Podstawa procentowania: osoby wylosowane do badania, o których wiadomo, że wyjechały do pracy za granicę (N=165)

Osoby, które zdecydowały się podjąć pracę za granicą, pochodzą najczęściej ze wsi lub małych miast – nieprzekraczających 100 tys. mieszkańców.

CBOS

Wielkość miejscowości	Odsetki osób, które wyjechały do pracy za granicę
Ogółem	4
Wieś	5
Miasto do 20 tys. ludności	6
- 20–100 tys.	5
- 101–500 tys.	3
- 501 tys. i więcej	2

Podstawa procentowania: próba wylosowana do badania – łącznie 3792 osoby

Jak wynika z analiz, problem emigracji zarobkowej dotyczy przede wszystkim regionów południowej i wschodniej Polski. Najwięcej osób, które zdecydowały się na przynajmniej czasową emigrację zarobkową, wyjechało z województw: podlaskiego, małopolskiego, lubelskiego, dolnośląskiego, podkarpackiego oraz kujawsko-pomorskiego. Najmniej osób wyjechało z województwa mazowieckiego i zachodniopomorskiego.

Województwa	Odsetki osób, które wyjechały do pracy za granicę
Ogółem	4
Podlaskie	10
Małopolskie	8
Lubelskie	7
Kujawsko-pomorskie	7
Dolnośląskie	6
Podkarpackie	6
Opolskie	5
Świętokrzyskie	5
Lubuskie	4
Wielkopolskie	3
Warmińsko-mazurskie	3
Pomorskie	3
Śląskie	3
Łódzkie	3
Zachodniopomorskie	2
Mazowieckie	1

Podstawa procentowania: próba wylosowana do badania, łącznie we wszystkich województwach 3792 osoby

Regionalne zróżnicowanie odsetka osób przebywających i pracujących obecnie za granicą nie zawsze pokrywa się z mapą prezentującą odsetek badanych, którzy wyjeżdżali do pracy w ostatnich 10 latach. Wyraźne rozbieżności dotyczą dwóch województw – opolskiego i, przede wszystkim, zachodniopomorskiego. Ich mieszkańcy najliczniej podejmowali w ostatnich latach pracę za granicą, co jednak nie znajduje odzwierciedlenia w danych dotyczących osób obecnie pracujących poza Polską. Rozbieżność ta może wynikać z dwóch przyczyn. Mieszkańcy obu województw częściej niż inni mogą podejmować za granicą prace sezonowe (z racji bliskości geograficznej oraz powiązań społecznych i kulturowych głównie w Niemczech). Jednocześnie duża ich liczba może mieszkając w Polsce jedynie dojeżdżać do pracy lub też przyjeżdżać do kraju na weekendy. Część osób dojeżdżających do pracy za granicą wzięła więc udział w badaniu i znalazła się wśród tych, którzy deklarują, że w ostatnim czasie pracowali za granicą.

O ile osoby, które w przeszłości pracowały za granicą, zdecydowanie najczęściej podejmowały pracę w Niemczech, o tyle obecnie przebywające poza Polską pracują głównie w Wielkiej Brytanii. Duża grupa najświeższych emigrantów zarobkowych znalazła się w Niemczech i Irlandii. Pozostałe osoby wyjechały m.in. do Włoch, Belgii, Holandii i Stanów Zjednoczonych.

		CBOS
Do jakiego kraju wyjechała ta osoba?		
Wielka Brytania		26%
Niemcy		16%
Irlandia		10%
Włochy		6%
Belgia		5%
Holandia		4%
Stany Zjednoczone		4%
Francja		3%
Hiszpania		3%
Austria		2%
Kanada		2%
Norwegia		2%
Szwecja		2%
Czechy		1%
Dania		1%
Słowacja		1%
Inne państwo		1%
Trudno powiedzieć		12%

Podstawa procentowania: osoby wylosowane do badania, o których wiadomo, że wyjechały do pracy za granicę

Jak wynika z przedstawionych szacunków, od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej nie mniej niż 3 mln naszych rodaków przynajmniej przez krótki czas pracowało lub obecnie pracuje za granicą. Ogromna większość z nich była lub jest zatrudniona w którymś z krajów należących do tej organizacji. O ile jeszcze niedawno głównym celem wyjazdów zarobkowych były Niemcy, o tyle obecnie najwięcej Polaków pracuje w Wielkiej Brytanii.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy w ciągu ostatnich 10 lat pracował(a) Pan(i)
za granicą?

(%)

I-II 2007	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	10	90	1853
Płeć			
Mężczyźni	14	86	890
Kobiety	7	93	963
Wiek			
18-24 lat	14	86	278
25-34	18	82	348
35-44	17	83	287
45-54	10	90	355
55-64	3	97	249
65 lat i więcej	1	99	337
Miejsce zamieszkania			
Wieś	10	90	708
Miasto do 20 tys.	11	89	242
20-100 tys.	12	88	369
101-500 tys.	9	91	328
501 tys.i więcej mieszk.	11	89	205
Wykształcenie			
Podstawowe	2	98	531
Zasadnicze zawodowe	13	87	494
Średnie	14	86	634
Wyższe	15	85	194
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	15	85	114
Prac.umysł.niż.szczebła	13	87	151
Pracownicy fiz.- umysł.	9	91	158
Robotnicy wykwalifikowani	17	83	178
Robotnicy niewykwalifik.	11	89	76
Rolnicy	13	87	98
Pracujący na własny rach.	16	84	62
Bierni zawodowo			
Renciści	5	95	161
Emeryci	2	98	420
Uczniowie i studenci	15	85	139
Bezrobotni	18	82	217
Gospodynie domowe i inni	7	93	79
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	8	92	237
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	17	83	132
sekt. pryw. poza rolnict.	16	84	377
prywatnym gosp. rolnym	11	89	104
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	10	90	181
301-500	13	87	255
501-900	9	91	404
901-1200	7	93	185
Powyżej 1200 zł	12	88	157
Ocena własnych war. mater.			
Złe	7	93	470
Średnie	10	90	826
Dobre	14	86	557
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	6	94	116
Raz w tygodniu	9	91	963
1-2 razy w miesiącu	9	91	245
Kilka razy w roku	12	88	329
W ogóle nie uczestniczy	16	84	199
Poglądy polityczne			
Lewica	12	88	243
Centrum	10	90	517
Prawica	12	88	545
Trudno powiedzieć	9	91	547